

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу
НЕЖИД Юлії Степанівни
на тему: «**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ
В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ**»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 073 – Менеджмент

Актуальність теми дисертації

Глибока соціально-економічна криза, в якій перебуває Україна, спричинена широкомасштабною війною та суттєво посилена як негативним впливом демографічного чинника, так і масовими міграційними процесами, викликала суттєву деформацію сфери зайнятості в усіх галузях та секторах національної економіки. Окреслені тенденції, нажаль, не оминули і стратегічний для нашої країни аграрний сектор, що є особливо небезпечним, оскільки від успішного розвитку саме аграрної сфери безпосередньо залежить продовольча, а через неї і національна безпека держави. Відтак структурні зрушення в економіці, під впливом негативних наслідків воєнних дій, призводять до вкрай тривожних трансформацій національного ринку праці, що виявляється у зростанні масштабів загального та довгострокового безробіття і, як наслідок, неефективного використання трудового потенціалу країни, неухильного зменшення обсягів робочої сили, зниження рівня продуктивності та якості суспільної праці, погіршення умов зайнятості та безпеки праці, поширення практики неформальної зайнятості, зниження рівня реальних доходів населення, зростання соціальної напруженості в країні тощо.

Внаслідок того, що зайнятість населення відіграє надважливу роль у забезпеченні розвитку соціально-трудоких відносин, виникає нагальна потреба у знаходженні та забезпеченні оптимальної структури ринку праці, що вимагає розроблення сучасного механізму регулювання зайнятості. При цьому розробка та постійне удосконалення механізму регулювання зайнятості сприятиме суттєвому підвищенню ефективності управління персоналом а, відтак, визначення змісту та структури організаційно-економічного механізму регулювання зайнятості має бути пріоритетним у процесі управління, що, як вже зазначалося, є особливо актуальним для аграрної сфери.

Функціонування організаційно-економічного механізму регулювання зайнятості в аграрному секторі національної економіки є вельми складним і багатогранним процесом, що вимагає чіткого наукового підходу до його реалізації та зумовлює необхідність проведення всебічної та багаторівневої оцінки його розвитку. Отже, вище викладене свідчить про те, що у сучасних надскладних соціально-економічних умовах, які є наслідками воєнної агресії дослідження та пошук ефективних шляхів вирішення проблеми регулювання зайнятості в аграрному секторі економіки є особливо актуальною.

Основні результати дослідження, їх наукова новизна

В дисертації Ю.С. Нежид комплексно теоретично обґрунтовані та практично вирішені питання щодо удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання зайнятості в аграрному секторі економіки.

При цьому авторка уперше запропонувала концептуальний підхід до реалізації організаційно-економічного механізму регулювання зайнятості в аграрному секторі економіки на інституційному рівні, який базується на концептуально-цільовому, структурно-змістовному та результативному блоках, що передбачає нагальність трансформацій демовідтворювальних, соціально-економічних та галузевих важелів, а також детінізації зайнятості в аграрному секторі економіки України.

Особливу наукову цінність для теорії та практики мають пропозиції авторки щодо удосконалення підходів до ідентифікації складових та послідовності імплементації стратегії детінізації зайнятості в аграрному секторі економіки, що, поруч із наявними, містить вплив інституційного, економічного, мотиваційного, науково-інноваційного та організаційно-управлінського імперативів подолання тіньової зайнятості і передбачає досягнення збалансованої системи трудових відносин, подолання деформації бюджету, створення сприятливого бізнес-клімату для підвищення інвестиційної привабливості, розвитку підприємництва, підвищення конкурентоспроможності аграрного ринку праці тощо; удосконалення концептуальних положень моделювання рівня зайнятості в аграрному секторі, які дозволяють оцінити прямий та опосередкований вплив екзо- та ендогенних чинників, встановити інтервальні контури рівня зайнятості в умовах домінуючого впливу демовідтворювальних, соціально-економічних процесів, а також галузевої структури сільськогосподарського виробництва, а також визначити подальші управлінські рішення щодо регулювання зайнятості на регіональному рівні.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Комплексний характер дослідження, його фундаментальну цінність та значення для менеджменту визначають чітко та правильно сформовані об'єкт дослідження та його предмет.

Зміст дисертації відображає її основні положення відповідно до структурної побудови та логічної схеми викладення матеріалу. Нормативно-правовою основою дослідження стали Конституція України, закони України, нормативно-правові акти органів виконавчої влади, укази Президента України. Емпіричну базу дослідження становлять офіційні матеріали Державної служби статистики, Державної служби зайнятості, Головного управління статистики в Харківській області, Міністерства економіки України, Національного агентства з питань запобігання корупції тощо. Науково-теоретичним підґрунтям дисертації став науковий доробок провідних науково-дослідних установ, зокрема Інституту обліку і фінансів НААН

України, Федерації аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України, наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних науковців, офіційні Інтернет-ресурси, а також власні дослідження й узагальнення авторки.

Ознайомлення з дисертацією, опублікованими роботами авторки по темі дослідження та документами про впровадження отриманих результатів свідчить про достатній ступінь їх обґрунтованості та повноту викладення основних положень. Необхідний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій досягався також за рахунок використання значного масиву інформації, вмілої її обробки з використанням різноманітних методів дослідження і застосуванням комп'ютерної техніки.

Високий науковий рівень дисертації Ю.С. Нежид підтверджується наявністю усіх змістових і формальних ознак, які засвідчують, що дана робота відповідає вимогам, які висуваються до такого виду наукових розробок. Зокрема, аргументовано доведена актуальність обраної теми дослідження, яка обумовлена потребами подальшого удосконалення механізму регулювання зайнятості в аграрному секторі економіки.

Обраний напрямок дослідження цілком відповідає наявним науковим програмам, планам та тематиці у сфері менеджменту. Цілком обґрунтовані визначені мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації складають шість публікацій. Апробація матеріалів дисертації здійснена шляхом виступів на 11 науково-практичних конференціях та публікації відповідних тез доповідей. Усі опубліковані праці мають високий науковий рівень, містять належно сформульовані завдання дослідження та компетентні підходи до обґрунтування шляхів досягнення поставлених завдань.

Структура і зміст роботи

Дисертація викладена на 287 сторінках комп'ютерного тексту (з яких 204 сторінки основного тексту), складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел у кількості 300 найменувань.

В першому розділі дисертанткою поглиблено економічну сутність категорії «зайнятість»; визначено основні фактори формування зайнятості, враховуючи специфіку аграрного сектора; обґрунтовано зміст і структуру організаційно-економічного механізму регулювання зайнятості в сучасних умовах становлення і розвитку аграрного сектора економіки. У другому розділі дисертаційної роботи інтерес представляє аналіз демографічних процесів як фактору формування зайнятості сільського населення; визначено основні тенденції рівня зайнятості та ринку праці в аграрному секторі; обґрунтовано роль гідної оплати праці як домінантного економічного фактору формування зайнятості в аграрному секторі економіки. В третьому розділі дисертанткою надані обґрунтовані пропозиції щодо концептуальної основи детінізації зайнятості в контексті удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання зайнятості; запропоновано методичні положення моделювання рівня зайнятості в аграрному секторі на регіональному рівні;

розкрито інституційні засади організаційно-економічного механізму регулювання зайнятості в аграрному секторі економіки.

Дисертація характеризується логічністю побудови структурних підрозділів та органічно відображає поставлені та вирішені завдання.

Важливість отриманих результатів для науки й практики

Цінність дисертаційної роботи для науки полягає в тому, що обґрунтовані в дослідженні теоретико-методичні засади, а також надані практичні рекомендації щодо удосконалення механізму регулювання зайнятості в аграрному секторі економіки дозволять аграрним підприємствам України значно зміцнити власні позиції на національному ринку праці.

Практичну цінність результатів дослідження підтверджують довідки про їх впровадження у: Інституті обліку і фінансів НААН України; громадській організації «Федерація аудиторів, бухгалтерів, фінансистів АПК України»; державному підприємстві «Дослідне господарство «Елітне» Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН України Харківської області.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

За результатами аналізу положень наукової новизни, одержаних наукових та практичних результатів дослідження, висновків та рекомендацій, що містяться у дисертації, були сформульовані наступні зауваження та дискусійні положення:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження (п. 1.1), у процесі встановлення співвідношення між категорією «ринку праці» та результатами його роботи (рис. 1.3., с. 45), авторкою не наведено низку важливих суб'єктів ринку праці, що суттєвим чином визначають стан та обумовлюють його динаміку, зокрема це: заклади освіти різних рівнів, задіяні у системі підготовки та перепідготовки незайнятого населення; недержавні заклади у сфері допомоги в працевлаштуванні, зокрема кадрові агентства; різноманітні громадські організації тощо.

2. В ході обґрунтування концепту гідної оплати праці у сільському господарстві (п. 2.3, с. 127-144), що передбачає перегляд її місця у структурно-логічному ланцюгу функціонування домогосподарств та розгляд її у якості домінуючого економічного фактору формування зайнятості в аграрному секторі економіки вважаємо, що авторці доцільно було б це зробити в контексті вирішення проблеми забезпечення справедливої оплати праці, оскільки внаслідок врахування особистісних якостей, складності та трудомісткості виконуваних завдань, специфічних умов праці, розміру особистого внеску працівника у результати діяльності організації тощо, саме зазначене є потужним мотиваційним засобом підвищення якості та продуктивності праці на підприємстві.

3. Твердження авторки, наведене у п. 3.2 дисертаційного дослідження (с. 171), відносно того, що сільська молодь має менші можливості як до подальшого навчання після школи, так і для зовнішньої трудової міграції, а також те, що при вступі до ЗВО сільські діти не можуть належним чином

конкурувати із випускниками міських шкіл, вважаємо занадто узагальнюючим, дискусійним, а отже таким, що потребує обов'язкового підтвердження фактичними, зокрема статистичними даними.

4. Авторкою у третьому розділі дисертації (п. 3.3, с. 207-209 та Додаток Ф) досліджено найбільш розповсюджені зарубіжні моделі регулювання зайнятості. У той же час, на нашу думку, авторці доцільно було б додатково здійснити порівняльний аналіз досліджуваних моделей, з метою виявлення їх характерних особливостей, переваг та недоліків з наступним наданням рекомендацій щодо можливості імплементації, з урахуванням специфіки національної економіки, їх позитивних елементів в українську модель регулювання зайнятості.

5. В дисертаційній роботі авторкою допущена певна кількість орфографічних, стилістичних та лексичних помилок, хоча, у цілому, наведені помилки та неточності не впливають на зміст та цінність даної роботи, проте вимагають обов'язкового виправлення задля покращення загального враження від роботи.

6. У списку використаних джерел (с. 223-253) зустрічаються застарілі наукові праці, зокрема опубліковані в періодичних виданнях ще минулого сторіччя, що дає підстави для виникнення обґрунтованих сумнівів щодо актуальності запозичених авторкою даних та інформації, які були почерпнуті з них. З огляду на вказане, рекомендовано критично переглянути та відкоригувати вказаний список літературних джерел.

Визначені дискусійні положення та побажання вказують на багатоплановість досліджуваної проблеми, її актуальність та практично-наукову значущість та не знижують загальної теоретичної та практичної значимості, обґрунтованості і достовірності основних положень дисертації та не впливають на рівень наукової новизни і, відповідно, не змінюють суті та головних висновків дисертаційної роботи Нежид Юлії Степанівни.

Загальний висновок

Дисертаційна робота **Нежид Юлії Степанівни «Організаційно-економічний механізм регулювання зайнятості в аграрному секторі економіки»**, що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент, є самостійним, завершеним науковим дослідженням.

Застосовані здобувачкою підходи до формалізації мети і завдань дослідження, ідентифікації його об'єкта і предмету, обґрунтованого підходу до вибору інформаційного забезпечення та джерел його формування свідчать про те, що Нежид Ю.С. опанувала теорію та методологію, покладену в основу наукової діяльності. Застосування широкого спектру методичних прийомів наукового дослідження з урахуванням особливостей використаної інформації, дало можливість здобувачці отримати, формалізувати та систематизувати низку результатів, що забезпечило належне виконання поставленого наукового завдання.

З вищезазначеного необхідно зробити висновок про те, що дисертаційна робота Нежид Юлії Степанівни на тему: «Організаційно-економічний механізм регулювання зайнятості в аграрному секторі економіки» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка, **Нежид Юлія Степанівна**, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент, галузі знань 07 – Управління та адміністрування.

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
бізнесу і адміністрування Державного
біотехнологічного університету

О.В. Грідін

